

Nazdravili smo izdaji 50. številke Novic

Od septembra 1998, ko je izšla 1. številka našega glasila, je Zemlja trinajst krat zaokrožila okoli Sonca, mi pa smo vsakič postali zrelejši in bogatejši za novo leto izkušenj. Tistim, ki Novice Občine Rače-Fram radi prebirate in jih arhivirate, imate tovrstnega čtiva že za zajeten kup. V našem uredništvu seveda vse primerke posameznih izdaj Novic skrbno hranimo in smo ponosni na tri široke rednike z našimi dosedanjimi »papirnatimi otroki«.

8. junija 2011 je izšla letošnja druga številka našega občinskega glasila »Novice Občine Rače-Fram«. Bila je »slavljenka«, kajti nosila je zaporedno številko 50.

Ob tem jubileju smo v občinski upravi sedli k skupni malici, ki sem jo sodelavcem »častila« v znak zahvale za dobro sodelovanje, župan pa mi je v svojem imenu in imenu kolektiva kot »gonilni sili« izrekel priznanje, ki velja tudi uredniškemu odboru in vsem ostalim sodelujočim. Sodelavci so me ob tej priložnosti med drugim presenetili tudi s torto, ob kateri so se mi oči kar zasvetile – malo od ganjenosti, malo pa zato, ker tovrstne sladkosti življenja naravnost obožujem.

Ob izdaji 50. številke Novic smo se posladkali s torto

Prejšnja številka Novic je bila, kot se za jubilentko najbrž tudi spodobi, deležna še povečane pozornosti, predvsem pa mnogih voščil in pohval. Bila je v celoti barvna in zato vsekakor že zgolj iz tega razloga še vabljujejša, opaznejša in očem prijetnejša, lepša. Izšla je tudi na nekoliko debelejšem ter mat papirju. Njena vsebina je bila zanimiva, pritegnila je z raznolikostjo in razveselila z veliko informacijami. Besedilo, označeno s poševno pisavo, je nekakšen grob povzetek, »rdeča nit« ugotovitev in komentarjev tistih, ki ste se tako ali drugače z navdušenjem odzvali na okroglo, 50. številko našega glasila. Vsem najlepša hvala za pozornost in prijazne besede še enkrat, kot lahko vidite, pa so nas vaša mnenja privedla do odločitve, da tudi to številko Novic od prve do zadnje strani odenemo v barve.

Simona ANTOLIČ,
odgovorna urednica

Veliko štokelj - veliko otrok?

Včasih - kar dolgo je že od tedaj - so otroci lep čas verjeli razlagi starejših, da otroke na svet prinašajo štoklje. Potemtakem bi najbrž lahko upravičeno sklepali, da je veliko štokelj napovedovalo tudi veliko otrok v nekem kraju. In če to teorijo razvijamo še dalje, pridemo do ugotovitve, da ima naša Zgornja Gorica v bližnji prihodnosti naravnost fantastične možnosti za obilico otroškega joka in smeha.

Ne verjamete? Poglejte!

Na fotografijo, posneto 3.8.2011, je Maks Novak sicer ujel le nekaj gracioznih, dolgonogih štokelj, štetje pa je pokazalo, da se je skupnega »zborovanja« takrat udeležilo kar blizu 50 tovrstnih belo-črnih ptičjih lepotic.

S. A.

Naš občan Rene Kapel zasedel 3. mesto na FeNS

Ker smo za uspeh 13-letnega Reneja Kapla, stanujočega Ob železnici 21 v Račah, izvedeli tik pred zdajci (berite: ravno še dovolj hitro, da bomo novičko uspeli uvrstiti v septembrske Novice in na žalost že prepozno, da bi lahko o vsej zadevi napisali kaj več), naj tokrat za pokušino zadošča le podatek, da je imenovani mladi občan z lepo in prepričljivo zapeto skladbo »You are mine« ter z zanimivo spremljajočo plesno koreografijo na letošnjem Festivalu zabavne glasbe za mlade talente (16. festival novih skladb - FeNS), ki je potekal v diskoteki Planeta Tuš v Kopru, 23.7.2011, zasedel 3. mesto.

Trije najboljši

Mirana Anderliča, očeta mladega pevskega upa in talenta, smo s klicem in prošnjo za dodatne informacije zmotili ravno v času dopustovanja, zato ga iz uvidevnosti nismo želeli preveč nadlegovati. Dogovorili pa smo se, da o Renejevem nastopu za naslednjo številko Novic pripravi prispevek z več aktualnimi in podrobnejšimi informacijami, ki bi najbrž utegnile zanimati tudi vas.

S. A.

Poletje - zelena in cvetoča paša za oči

Poslavljam se od letnega časa, ki je, kar zadeva lepoto zelene in cvetoče narave, najbolj radodaren in - vsaj v vaseh - tako rekoč na vsakem dvorišču in balkonu ponuja pravo pašo za oči. Da je temu res tako, se vsako leto znova prepričajo tudi članice občinske komisije za ocenjevanje okolja. Tudi letos so na vrhuncu poletja, julija in avgusta, opravile po svoje čudovito, po drugi strani pa občasno tudi nekoliko nehvaležno in kritikam različno mislečih podvrženo delo - oglede okolja individualnih hiš, kmečkih dvorišč in poslovnih objektov med Gorico in Planico. Ugotovile so, da je naša občina v povprečju zelo zelena, cvetoča in barvita, da se mnogo ljudi trudi za zgledno urejeno okolje, da je marsikje zares zelo prijetno in prijazno očem, pa tudi estetsko dovršeno, redno vzdrževano, medsebojno skladno, ponekod pa tudi zanimivo in izvirno, unikatno. Lepo, skratka. Kot, denimo, tole:

Rezultati ocenjevanja okolja v naši občini bodo znani v jesenskem času, ko bomo pripravili tudi sedaj že tradicionalno zaključno prireditev s podelitvijo priznanj in plaket najbolj prizadevnim, znano pod nazivom »Moja dežela – lepa in gostoljubna«. Nagrajenci bodo opaženi in izkazane pozornosti gotovo veseli, če pa bi se pri kom morda pojavil nekoliko grenak priokus, ker ga komisija ni obiskala in/ali ga uvrstila med najboljše, pa naj spomnim, da vselej je in vedno bo veljalo, da imajo tudi na tem področju »vsake oči svojega malarja« in da je lepo v okolju ne le tisto, kar kot tako ocenijo in izpostavijo drugi, temveč predvsem to, ob pogledu na kar se ogreje in kar dan za dnem razveseljuje naše srce.

S. A.

Sršen in muhi zaloteni pri slastni pojedini

Kadar ga poletno vreme ne lomi preveč, se v drugi polovici avgusta sadovnjaki že šibijo pod težo drevesnih plodov. Kar zadeva mene, rada ugriznem v sočno jabolko, med jesenskim sadjem pa ga zame ni čez slastne hruške. Tiste velike, sočne, sladke. Viljamovke.

In ko sem se letos 17. avgusta smukala med njimi, sem se lahko na lastne oči prepričala, da gredo tudi sršenom in muham tako zelo v slast, da se pri pojedini niso pustili motiti niti, ko sem se jim s fotografskim objektivom približala le na kak decimeter ali dva.

Od obleganega sadeža na fotografiji bo v času izida septembrskih Novic gotovo ostal le še ogrizek, ob tistih zrelih hruškah debeluškah, ki bodo nepoškodovane dočakale obiranje in pristale med ozimnico, pa želim dober tek!

S. A.

Kuna zlatica in njenih 9 mladičev

Maks Novak, naš sodelavec in velik ljubitelj ter poznavalec živalskega sveta, je med nabiranjem borovnic sredi letošnjega junija v krajinskem parku naletel na neobičajen prizor – na mladičke kune zlatice, ki so, nedavno skoteni, s še ne razvitim vidom in tudi sicer nebogljeni, »klicali« mamo. Kar devet teh rjavih živalic z rumenkasto vratno-prsno barvno dekoracijo je bilo na kupu in presenečen je stal dobesedno pred njimi, se čudil, jih kar kakšne pol ure z zanimanjem in razneženo opazoval, razmišljal, da bi kakšno odnesel domov (seveda tega ni storil), predvsem pa se »tolkel po glavi« in nadvse obžaloval, da s seboj ni imel niti mobitela, kaj šele fotoaparata. Tako tudi mi ostajamo prikrajšani za pogled na to, kar je videl on, in se moramo zadovoljiti s posnetkom odrasle kune, najdenim na internetu, ter nekaj osnovnimi podatki o kuni zlatici (vir: Wikipedija):

»Kuna zlatica (*Martes martes*) je dolga od 40 do 55 cm. Njen rep je zelo košat, meri pa do 28 cm. Odrasla žival tehta od 900 do 2000 g. Je kostanjeve do temnorjave barve. Vrat in prsa pa ima svetlo do oranžnorumena. Ima dokaj okroglo glavo z veliki uhlji. Je izvrstna plesalka, lovi pa tudi na tleh.

Kuna zlatica živi v vseh vrstah gozdov, v gorah pa do drevesne meje. Aktivna je predvsem ponoči in je samotarska žival. Hrani se z glodavci, pticami, žuželkami in gozdnimi sadeži.

Zaradi mirovanja zarodka traja brejost 9 mesecev. Samica aprila skoti 3-5 slepih mladičev, ki po 5 tednih spregledajo. Po 8-10 tednih se učijo plezati, pozno poleti pa postanejo samostojni.«

S. A.

Jeseni u pozdrav

Obiskali so nas Regal - Kranichsfeldovi iz Avstrije

Ponedeljek, 8. avgust 2011, na Grajskem trgu 14 v Račah najbrž ne bi bil nič posebnega, če proti koncu delovnega dne na vrata tajništva ne bi naredilo: »Tok, tok!« in se kmalu za tem z ust treh prvič videnih obrazov ne bi prijazno in nasmejeno zaslišalo: »Guten Taaag!«

Beseda je dala besedo in postajalo je čedalje bolj zanimivo, pa tudi prav prijateljsko toplo in osupljivo napeto ter nevsakdanje. Izkazalo se je namreč, da v 21. stoletju pred nami iz mesa in krvi stoji družina Regal – Kranichsfeld, glava te družine, Horst Peter po imenu in zdravnik interne medicine po izobrazbi, pa je nihče drug kot pra - pra - pra - pra (in tako dalje) - vnuk Johannes Regala in njegove žene Margarete (živela sta v 15. stoletju), na pobudo katere je bil zgrajen grad Rače.

Grb Regalovih

Njun priimek se je na razvejanem družinskem deblu vso dolgo zgodovino prenašal in ohranil ter ima, ker imata tudi že omenjeni **dr. Horst Peter Regal Kranichsfeld** in njegova žena, univ. prof. dr. Dan Sook Regal Kranichsfeld, moškega potomca (sina Aleksandra Konstantina, pa tudi hčerko, mag. Alino Klarise, ki je ni bilo zraven), lepo priložnost, da se še vsaj nekaj časa izogne izumrtju. Enako velja za grofovski naziv Kranichsfeld.

»Ponosen sem na zgodovino našega rodu in na dejstvo, da sem daljni sorodnik osebe, ki je zaslužna za to, da je v Račah v drugi polovici 16. stoletja zrasel nekdanj mogočen 'otoški' in 'vodni' grad, znan po svoji baročni, gotski in renesančni arhitekturi. O njem doma hranim kar nekaj slikovnega in drugega dokumentarnega gradiva iz sedaj že častitljive preteklosti, pa tudi iz novejšega obdobja, predvsem iz prejšnjega stoletja. Leta 1974, ko smo nazadnje obiskali Rače in videli, v kako klavnem in propadajočem stanju je grajski kompleks (iz tega leta so tudi njihove fotografije, ki so jih prinesli ter prijazno odstopili za objavo v Novicah in za občinski arhiv), smo želeli kupiti grad Rače, a to ni bilo mogoče,« je dr. Horst Peter Regal Kranichsfeld pripovedoval Marjetki Sonički in Klaudii Pleteršek.

»Bilo nam je žal, a smo se sčasoma sprijaznili s tem dejstvom. Nato smo za nekaj časa odmislili to zadevo, pred nedavnim pa pobrskali po internetu, če bi o gradu Rače morda našli kaj novega in zanimivega. In... in smo onemeli. Dobesedno! S pomočjo objavljenih fotografij smo videli, da je grad v funkciji, da živi, da je v celoti obnoven in zares krasen, prečudovit.

Spogledali smo se in brez besed vedeli – ob prvi priložnosti gremo tja in ga doživimo v tej novi, sijajni preobleki, pozdravimo novodobne 'graščake' in se jim zahvalimo za to, da je grad lep, da 'diha s polnimi pljuči', da so ga tako rekoč tik pred zdajci iztrgali iz zob zanesljivega propada. No, to namero smo uresničili danes, zato smo sedaj tukaj,« so iskrecih oči povedali. *(Upamo, da so bili vsi dosednji podatki pravilno razumljeni in posledično verodostojno zapisani; v kolikor se je v zapis vendarle prikradel kakšen lapsus, se zanj opravičujemo – op. avt.).*

In našem navdušenju nad njimi in njihovem navdušenju nad nami kar ni in ni bilo konca: Marjetka si je z velikim zanimanjem ogledovala stare fotografije in družinsko deblo gostov ter me takoj animirala, da njihov obisk fotografsko ovekovečim in o njem kaj napišem za Novice, Klaudia je vse spretno prevajala in koordinirala, župan je Regal-Kranichsfeldovim poklonil oba dela knjige avtorja Franca Pajtlerja »Rače in okolica skozi stoletja« (tako v prvem kot drugem delu te dragocene knjižne zapuščine sedaj, žal, že pokojnega avtorja, je precej pozornosti posvečene prav gradu Rače), popeljali smo jih do makete gradu Rače (delo Vlada Majarič) in na sprehod po najpomembnejših grajskih prostorih.

Ogledali so si Belo dvorano, večkrat fotografirali in glasno občudovali njen slikoviti strop (ko so ga videli nazadnje, je bil prebarvan belo, prostor pa je bil v funkciji šolske telovadnice), izrekli so veliko priznanje restavratorjem grajske kapelice in po spominu komentirali razlike med njenim sedanjim videzom in podobo iz starih fotografij.

Strop Bele dvorane danes

Regal-Kranichsfeldovi v kapelici

Zelo jih je razveselil podatek, da je v Beli dvorani mogoče skleniti civilno, v kapelici pa še cerkveno poroko; oba ambienta sta se jim zdela idealna prostorska odločitev za tako pomemben življenjski korak, kot je sklenitev zakonske zveze. Navdušilo jih je tudi notranje grajsko dvorišče, ki je v času njihovega obiska sicer samevalo, a informacija, da tam ob sobotah zaživi grajska tržnica, da se vsako leto med debelimi grajskimi zidovi pod zvezdami dogajajo romantični božični večeri s pestrimi vsebinami, da prostor občasno služi za letni kino in da je to tudi prizorišče osrednje prireditve ob občinskem prazniku, jih je iskreno razveselila. Na koncu sem jih posedla še na klopcu pred gradom in jih povabila h kdo ve koliko let staremu hrastu, da smo fotografsko ovekovečili vse tisto, za kar sem menila, da bi jim lahko njihov obisk pri nas ohranilo še trajneje in v kar najlepšem spominu.

Člani družine Regal-Kranichsfeld, ki živijo v bližini Dunaja, so se ob slovesu iskreno zahvalili vsem, ki smo si vzeli čas zanje in jih tako gostoljubno in spontano sprejeli ter se jim, čeprav nenapovedanim, posvetili po najboljših močeh. Bili so očarani nad videnim in doživetim.

Na osnovi vseh teh vtisov mi nekaj daje slutiti, da ne bo ostalo zgolj pri tem.

S pomočjo fotografij propadajočega gradu Rače iz leta 1974 (posnetki družine Regal-Kranichsfeld) smo sredi letošnjega avgusta sedanjo podobo gradu posneli z enakih zornih kotov (kolikor je to bilo mogoče).

Vas zanima primerjava? Izvolite in se čudite... (strani 37-41).

S. A.

Grad Rače obiskala tudi vnukinja Eme Bachler

18. avgusta 2011, natanko deset dni za obiskom Regal Kranichsfeldovih, sta se z namenom ogleda obnovljenega gradu Rače pri nas oglasila tudi **Renate Adriane Luise Ofenheimer Monti** in njen mož. Zakonca živita v Buenos Airesu, ob priliki obiska stare celine, konkretno Avstrije (tam je pred selitvijo v Argentino živela Renate Adriane Luise), pa sta omenjenega dne zavila še malo v Slovenijo, kjer sta se ustavila v Račah, na Grajskem trgu 14.

Oče Renate Adriane Luise, Egon, je bil sin Eme Bachler in Adriana Ofenheimerja (spomnimo: Ema Ofenheimer je bila sestra Vincenca Bachlerja ml., graščaka, veleindustrijalca in tovarnarja, ki je umrl leta 1934, sicer pa je bil zadnji lastnik gradu Rače, preden je ta bil prodan in je kasneje bil zanj sprožen denacionalizacijski postopek s strani ZPIZ; kot je znano, je sedaj grad že nekaj let v lasti Občine Rače-Fram. Kot zanimivost: v Novicah št. 7-2/2000 smo objavili pogovor s tedanjo nepričakovano obiskovalko gradu, Elizabeto Francisko Frank, rojeno Bachler, hčerko Vincenca Bachlerja ml. in nečakinjo Eme Ofenheimer), torej smo po vseh eminentnih imenih, pomembno povezanih z gradom Rače, sedaj imeli priložnost spoznati še vnukinjo Eme Bachler, ki je svoj čas prav tako živela v tukajšnjem gradu (se tudi vam zdi dešifriranje sorodstvenih vezi navedenih nekoliko zapleteno?).

Kakorkoli že: žal sta tudi zakonca Monti prišla nenapovedana in to prav v času, ko nam druge službene obveznosti niso dovoljevale, da bi se jima izčrpnje posvetili. Zato smo po spoznavnem ritualu utegnili izmenjati le nekaj vljudnostnih besed in osnovnih informacij, jima privoščili občudovanje Bele dvorane, ju fotografirali za spomin, sodelavka Klaudia, ki se je znova izkazala kot odlična »turistična vodička« za nemško govoreče goste, pa ju je popeljala še po ostalih pomembnejših prostorih gradu. Bila sta vidno očarana!

Prav tako sta bila navdušena nad informacijo, da so nas pred kratkim obiskali Regal – Kranichsfeldovi. Zaprošila sta za njihov kontakt, ustregli smo jima in kot kaže, se bodo potomci bivših graščakov povezali. Znalo bi biti še zelo zanimivo!

In še preblisk: kako zelo, zelo veliko iztočnic in materiala za pisanje bi oba nedavna obiska potomcev ljudi, ki so z gradom Rače tako ali drugače zgodovinsko povezani, nedvomno dala Francu Pajtlerju, našemu nekdanjemu krajanu in avtorju knjig »Rače in okolica skozi stoletja« (I. in II. del), ki se je za vedno poslovil prav meseca avgusta pred dvema letoma. Naj bodo ti zapisi tudi spomin nanj in na njegovo neprecenljivo delo ter kulturno-zgodovinsko zapuščino.

S. A.

Obisk Renate Adriane Luise Ofenheimer Monti z možem; kratek oddih v Beli dvorani gradu Rače